

Dělejte si posudky sami. Soudní znalci hromadně končí, na protest proti novým pravidlům

Datum: 17.6.2021 **Autor:** Marek Pokorný **Zdroj:** Hospodářské noviny **Rubrika:** Události **Strana:** 08

Justice

Po více než 20 letech se soudní znalec v oboru psychiatrie René Gregor rozhodl vrátit znalecké razítko. „Pracně napíšete jeden posudek a pět dalších vám mezitím přijde,“ říká muž, který byl v oboru jediným znalcem v okrese Frýdek-Místek. Všichni okolo něj to už položili dříve. „Valí se to ze všech stran, za dva měsíce jsem dostal za úkol 60 posudků. Člověk není robot, nedá se to stíhat, když máte i ambulantní praxi,“ dodává s tím, že přivýdělek raději oželí.

Alarmující úbytek znalců potvrzují i soudy, jejich nedostatek protahuje řízení až o roky. Největší problémy jsou právě u psychiatrie a psychologie nebo třeba v zeměměřičství. „Začínají i v oceňování nemovitých věcí, byť v tomto oboru byla dříve zapsána řada znalců,“ upozorňuje Ivana Švehlová, místopředsedkyně Krajského soudu v Praze. „Oslovíte znalce a ten vám sdělí, že má tolik posudků, že je schopen je udělat za šest měsíců až jeden rok. A pak řešíte, zda oslovit jiného, když víte, že u všech je situace stejná,“ říká.

Statistiky ukazují, že před deseti lety bylo v Česku 10 158 znalců, koncem loňského roku pak 7227. Letos se odliv ještě zrychlil. Ke včerejšímu dni bylo v Česku 6784 znalců, zhruba dvě stovky z nich si navíc živnost pozastavily.

Úbytek zrychlil i kvůli novému zákonu o znalcích, který platí od ledna. Znalcům měl přinést více peněz a zpřesnit podmínky pro výkon činnosti. Zatímco posledních 18 let dostávali za hodinu práce pro stát 100 až 350 korun, nově měli dostat až 550. Ministerstvo ale oznámilo, že nemá peníze, a stanovilo rozpětí 300 až 450 korun na hodinu. Spolu s výrazným zpřísněním podmínek to řadu znalců odradilo.

Od letoška si znalci musí platit pojištění, čeká je pravidelné přezkušování i kontroly posudků. Zvyšují se sankce a zavádí registr prohřešků. Zpřísnila se i pravidla, jak mají posudky vypadat a co musí obsahovat. „Vyplnit vzor znaleckého posudku je pomalu bakalářská práce,“ říká psychiatr Gregor, podle něhož to byl další důvod pro to, aby skončil.

Pavλίna Gwuzdová z Olomouce si na velký počet posudků nestěžuje. Historička umění, která oceňuje památky, jich udělá jen několik do roka. Nově si ale musí platit pojištění a chodit na přezkušování. „Mám razítko, ale výdělek žádný, už to pro mě není zajímavé,“ říká. „Budou přezkušovatelé chytřejší než znalci? Tak ať to dělají oni. Něco vystudujete, děláte to léta a pak vás zkouší nějaký úředník? To nemám zapotřebí,“ uvádí.

Před několika týdny skončila i Štěpánka Johnová ze Zdic u Berouna. „Pořád mě někdo kontroluje a práci neocení. Převažují rizika, ne klady,“ říká a upozorňuje, že 450 korun je strop, který si za všechny úkony účtovat nemůže. „Jako inženýr a inspektor mám honoráře od 600 korun na hodinu výš,“ vysvětluje. „Advokáti nás navíc napadají a snaží se soud přesvědčit, že to děláme špatně,“ říká Johnová.

Znalci si mohou přivydělat komerčními posudky za smluvní cenu. Jenže to má háček. Ze zákona jsou povinni brát přednostně zakázky pro stát a uvedenou cenu.

Kromě jednotlivců končí i znalecké ústavy. Před deseti lety jich bylo v rejstříku zapsáno 414, teď jich je pouze 281. Vyškrtnout se nechala například Fakultní nemocnice v Motole.

„Je to moc práce za malé peníze. Naši lékaři to odmítají dělat i proto, že se z nich u soudů stávají sprostí podezřelí. Obouvají se do nich státní zástupci i advokáti a ti doktoři to nemají zapotřebí,“ uvádí ředitel nemocnice Miloslav Ludvík.

Jeho náměstek Martin Holcát dodává, že termíny pro odevzdání posudků jsou velmi krátké a splnit požadavky soudu je v požadovaném čase nereálné. „Lékaři pak musí často jako svědci jezdit do vzdálených koutů země, což zasahuje do jejich práce,“ popisuje.

Již před třemi lety omezila znaleckou činnost Fakultní nemocnice Královské Vinohrady. Nechala si jediný obor - pracovní lékařství. „Odborníci, kteří to vykonávali, nás s výjimkou jediného požádali, abychom je vyškrtli. Pro mě byl nadlidský úkol přemlouvat je, aby nějaký posudek vzali,“ říká náměstek Jan Votava s tím, že lékaři už posudky nestíhali, byť je dělali ve svém volnu. Není si přitom jistý, zda by zvýšení odměny zvýšilo i ochotu s posudky znovu začít.

„Přísnější pravidla jsou namístě. Ale mělo by to být solidně ohodnoceno, ty odměny jsou nyní směšné i po tom zvýšení,“ prohlašuje advokát a bývalý náměstek ministerstva spravedlnosti Filip Melzer, který působí i jako znalec na české právo u německých soudů. „I těch 450 korun za hodinu je extrémně nízká částka proti tomu, co znalci dostávají v zahraničí,“ srovnává. „Když necháte nízkou odměnu a benevolentní pravidla, posudky často za nic nestojí. Znalci neodcházejí, ale je to vidět na kvalitě rozsudků. Jediné řešení je mít přísná pravidla a dobře placené znalce,“ dodává.

HN poslaly otázky i ministerstvu spravedlnosti. Ptaly se na to, jak úřad hodnotí dopady novely zákona. A také jak chce přesvědčit znalce, aby s prací nekončili, či jak přilákat nové. Ministerstvo přes urgence ani po týdnu neodpovědělo. „Téma znalců je pro nás velice důležité a vyjadřuje se k němu několik odborů,“ reagoval Michal Pleskot z tiskového oddělení.

Soudních znalců v Česku ubylo za posledních deset let. Nyní jich je 6784, dvě stovky z nich si navíc živnost pozastavily.